

НА ФОКУС

Специално за читателите на сп. „Филологически форум“ поетите Виктор Самуилов (България) и Михаил Яснов (Русия) отговориха на няколко въпроса и предоставиха информация за себе си.

Виктор Самуилов (вляво) и Михаил Яснов

Снимка: Танита Димитрова

Виктор Самуилов завършва българска филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1970 г. Работи в младежки, литературни и сатирични издания и като редактор в Студия за анимационни филми „София“. Той е един от основателите и редакторите на хумористичния седмичник „Тримата глупаци“, излизал до 1999 г. Автор е на 19 книги за деца и възрастни, съставител е на антологии, читанки

и учебни помагала, превежда от руски автори като Саша Чорни, Николай Заболоцки, Даниил Хармс, Владимир Мас, Юнна Мориц, Олег Чухонцев, Александър Аронов, Александър Галич, Евгений Рейн, Игор Губерман, Рената Муха, Юз Алешковски, Игор Иргениев...

Лауреат е на годишната награда на Съюза на българските писатели за 2005 г., на национални награди за принос в детската литература. Книгата му „Опако дете” спечелва през 2007 г. Първа награда на Центъра за югоизточна европейска литература за деца и юноши. През 2011 г. в рамките на инициативата „Малкото голямо четене“ на БНТ книгата „Ние мушморците“ е класирана от българските деца и родители сред 100-те любими световни книги на 18-то място.

Г-н Самуилов, кои бяха думите, с които се представяше абсурдизмът в руската литературата по време на Вашето следване? Кога се запознахте с творчеството на обериутите?

Зависеше от това кой изрича или изписва думите. Естествено, че държавното становище представляваше клише от рода на „упадъчно буржоазно и интеллигентско течение в изкуството”, само че в Университета и тогава не липсваха широко скроени преподаватели, някои от които отлични познавачи на литературните процеси през първите десетилетия на съветската власт. Тъй че всеки, който се интересуваше от тези явления в литературата, можеше, макар и не тъй лесно, да се добере до информация и да формира сам своето отношение. Лично аз стигнах до творчеството на обериутите след досега си с някои не толкова популярни и всецитирани стихове на Маяковски (влиянието на футуристите върху творчеството на мнозина от представителите на обединението за реалистично изкуство е всеизвестно).

Впрочем, оттогава насам не съдържам усмивката си при среща с „манифестите” на поредната генерация поети, театralи или художници, озарено призоваващи към „скъсване със стария поетически език”, към „сблъсък на словесните смисли”, към творчество със социална или реалистична насоченост...

Как за Вас се свързват „тримата глупаци“, Даниил Хармс и „опаките деца“?

Това са все представители на вида Незлобливи пакостници. С тях не може да е скучно. Щуро е.

Какво научават родителите за своите деца, когато (им) четат детски стихове?

Че малчуганите са справедливи съдници. Че понякога са и нелоши възпитатели.

Ако перифразираме, смятате ли, че децата ще спасят света?

Все си въобразявам, че светът ще намери разум и енергия да спаси децата, които на свой ред ще го спасят...

Какво бихте пожелали на „мушморците“ от всички възрасти?

Да съхраним докрай у себе си порива към игрите – и без да ги подменяме с игрички!

Михаил Давидович Яснов е роден през 1946 г. в Ленинград. Завършва Филологическия факултет на Ленинградския университет. Член е на Съвета на Съюза на санктпетербургските писатели, председател е на секцията за художествен превод на Съюза на писателите, ръководител е на Студиото за художествен превод към Френския институт в Санкт Петербург, член е на Международния ПЕН клуб и гилдията „Майстори на литературния превод“.

Автор е на десет книги с лирика, на повече от сто книги със стихотворения и преводи за деца. Съставител е, коментатор и преводач на книги със стихотворения и проза от Пол Верлен, Артюр Рембо, Гийом Аполинер, Жан Кокто, Йожен Йонеско, Жак Превер, Пабло Пикасо и много други. Автор е на редица поетични антологии на европейска лирика и на стихотворения за деца.

Лауреат е на редица литературни награди. Сред тях са Почетна диплома на Международния съвет за детска и юношеска книга, литературната награда „Морис Ваксмахер“, награда на името на Самуил Маршак за най-добри детски стихове, награда на името на Корней Чуковски за изключителни творчески постижения в областта на руската детска поезия, наградата на Правителството на Руската федерация в областта на културата.

Автор и водещ е на предавания в Петербургското радио, посветени на детското творчество. Водещ е на литературната секция на вестник „Детский сад со всех сторон“ („Детска градина от различни страни“).

Михаил Давидович, във Вашето стихотворение „Кой прави литературата у нас?“ („Кто у нас делает литературу?“) е представена своеобразна концентрирана история на руската литература. Каква е Вашата версия за руската литература на 2010-те години?

Да, всъщност, версията е изцяло изложена в това малко стихотворение:

КТО У НАС ДЕЛАЕТ ЛИТЕРАТУРУ

Уцелевшие двадцатых,
обреченные тридцатых,
перемолотые сороковых,
задушенные пятидесятых,
надеющиеся шестидесятых,
исковерканные семидесятых,
разобщенные восьмидесятых,
нищие девяностых –

уцелевшие, обреченные, перемолотые, задушенные, надеющиеся,
исковерканные, разобщенные нищие...

Не знам какво повече да добавя. Към този процес се присъединих през 60-те години и върху себе си изпитах онова, което е написано във втората част на това неголямо изследване. 2010-те, а и 2000-те години на нашето столетие още никъде не са отишли, върху тях стои печатът на предходния век, бъдещите поколения трезво ще оценят това, което става днес, много по-късно. По волята на съдбата ние се озовахме на границата между две цивилизации – хартиена и дигитална, какво ще се случи в бъдеще с литературата не е ясно. Менталността, генетиката и традициите на руския народ изискват писателят да заема място на водещ, а той все по-често се оказва воден. Виждам три проблема на съвременната писателска работа: талант, вътрешна свобода и образование. Този, който най-добре от другите се справи с тези проблеми, може да претендира за място в историята на съвременната рускоезична литература.

В едно свое интервю по повод книгата Ви «Пътешествие в Чудетството» («Путешествие в Чудетство»), публикувано на сайта собака.ру, Ви говорите за това как възрастните писатели са се захванали да пишат детска литература, в която по време на съветската власт все пак се е позволявало да се прави малко повече, дишало се е по-свободно и понякога се е живееело по-продуктивно и че

самият Вие сте „преживели един дълъг период, когато не са издавали книгите Ви“. Разкажете ни за него. Как стигнахте до детската поезия?

До детската поезия стигнах по същия начин, по който много мои предходници: по различни идеологически причини не издаваха книгите ми и аз (а аз от дете се чувствах като пишещ човек) се насочих към такива области, поех към такива острови и архипелази, където се позволяваше да се прави малко повече, отколкото на „континенталната част“ на литературата, т.е. в детската поезия и поетичния превод. Едва ли не първи в Ленинградския университет защитих дипломна работа за творчеството на Хлебников – от него се насочих към обериутите, преминах за кратко през школата на Маршак, която в живота ми дълго време представляше мойт по-възрастен приятел и учител поетът Валентин Берестов, а доколкото за изначално най-важното в детското творчество смятах и продължавам да смятам работата вътре в езика, ето един примерен път. Освен че пиша стихотворения за деца, аз изучавам историята на детската поезия (споменатата от Вас книга „Пътешествие в Чудетството“ е тъкмо за това), пиша за съвременната литература – изобщо това е един цялостен процес, в който лириката за възрастни, детската поезия и преводите са абсолютно неразривни. Това е едно цяло.

Какво научават родителите за своите деца, когато (им) четат детски стихове?

В най-добрите детски стихотворения родителите, според мен, трябва да черпят не толкова знания за децата, колкото да получават естетическо удоволствие. Родителите, в най-добрия случай, трябва да вникват в стихотворенията, да умеят да отсяват зърното от плевела, да виждат, разбират и приемат словесната игра и да развиват в детето любов към родния език. Това е нашето богатство и изобщо всичко най-ценно в литературата – както за деца, така и за възрастни – са не историите, не сюжетът, дори не толкова мъдростта, колкото общуването с родния език. Родният език дава възможност да възпитаваме в децата вкус, чувство за мярка и такт. Тоест – да помогнем на детето да стане човек.

Ако перифразираме, смятате ли, че децата ще спасят света?

Да се надяваме.

Какво бихте пожелали на „чудецата“ от всички възрасти?

Ето още четири стихчета:

Малька выращивает пруд,
Стручок растит горошину.
Цветы к плохому не цветут,
Они цветут к хорошему!

Бих им пожелал при каквито и да било обстоятелства да не ги напускат добрите човешки чувства и с тях (в тях!) винаги да присъства усещането за щастие. Тогава – ще успеем!

*Превод от руски на български – Аглая
Маврова*

*Въпросите подготвиха Аглая Маврова и
Галина Петкова*

Редакционна бележка: Публикацията е включена в рубрика „Гласовете на детството“ поради тематично сходство. За разлика от останалите текстове в рубриката тя не е преминала през процедура на анонимно рецензиране в резултат на жанровите ѝ особености.